



AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

PİROĞLU VE KARAKAYA/TÜRKİYE (Başvuru no. 36370/02 ve 37581/02)

KARAR

STRAZBURG

18 Mart 2008

*İşbu karar AİHS'nin 44/2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.
Şekli düzeltmelere tabi olabilir.*

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 36370/02 ve 37581/02 no'lu davanın nedeni, T.C. vatandaşları Ecevit Piroğlu ve Mihriban Karakaya'nın ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne sırasıyla 17 Ağustos ve 18 Ağustos 2002 tarihlerinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS") Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuranlar, İzmir Barosu avukatlarından E. Yıldız ve Zeynel Kaya tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1974 ve 1962 doğumludur ve İzmir'de yaşamaktadır. AİHM'ye başvuruda bulundukları sırada İnsan Hakları Derneği ("Dernek") İzmir Şubesi'nin yönetim kurulu üyeleridir. Başvuranlar aleyhinde yürütülen iki ayrı cezai takibat mevcuttur ancak ilk başvuranın davasının, yalnızca önceden mahkumiyet durumu bulunan Dernek üyelerine ilişkin ilk grup takibata dahil olduğu belirtilmelidir.

A. Önceden mahkumiyet durumu bulunan Dernek üyelerine ilişkin cezai takibat

10 Temmuz 2001 tarihinde İzmir Valisi, Derneğe ikinci başvuranın da aralarında bulunduğu on üç kişinin üyeliklerinin, yasadışı eylemlere katıldıkları değerlendirildiğinden feshedilmesini isteyen bir yazı göndermiştir. Yazıda, ikinci başvuranın 30 Nisan 1999 tarihinde polis tarafından gözaltına alındığı, ancak, yasadışı TKP/ML – TIKKO ile bağlantısı olduğu tespit edilmediği için serbest bırakıldığı belirtilmektedir.

6 Ağustos 2001 tarihinde Dernek, Vali'ye sözkonusu on üç kişiden hiçbirinin, 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 4. maddesinin 2. ve 3. paragrafları ile 16. maddesinde öngörüldüğü gibi kendilerini dernek kurmaktan ya da derneğe üye olmaktan alıkoyacak bir mahkumiyet durumu bulunmaması nedeniyle talebe uymayacaklarını belirtmiştir.

Sırasıyla 17 ve 31 Ekim 2001 tarihlerinde İzmir Cumhuriyet Savcısı başvuranlara, 2808 sayılı Kanun'un 4. maddesine uymamaları nedeniyle aleyhlerinde cezai takibat başlatıldığını ancak on gün içerisinde her birinin 142,366,000 TRL para cezası ödemesi durumunda dava açılmayacağını bildirmiştir. Başvuranlar, ödeme emrinin gerektirdiği şekilde para cezasını on gün içerisinde ödememiştir.

3 Aralık 2001 tarihinde İzmir Cumhuriyet Savcısı, başvuranlar ve diğer Kurul üyeleri aleyhinde bir iddianame hazırlamıştır. Cumhuriyet Savcısı, İzmir Valisi'nin isteğine uymadıkları için Dernekler Kanunu'nun 75. ve Ceza Kanunu'nun 119. maddesi uyarınca sanıkların para cezasına çarptırılmalarını talep etmiştir. İddianame, başvuranlara tebliğ edilmemiştir.

26 Aralık 2001 tarihinde İzmir Sulh Hukuk Mahkemesi, duruşma yapmaksızın, başvuranları ve diğer sanıkları suçlu bulmuş ve bir ceza kararnamesi ile her birini 213,548,400 TRL para cezasına çarptırmıştır. Mahkeme bu husustaki kararını, CMK'nın

nispeten küçük suçlara ilişkin 386. maddesinde kaydedilen basitleştirilmiş prosedüre dayandırmıştır.

Başvuranlar ve diğer sanıklar, 26 Aralık 2001 tarihli karar hakkında İzmir Ceza Mahkemesi'ne başvurarak itirazda bulunmuştur.

6 Şubat 2002'de İzmir Ceza Mahkemesi, duruşma yapmaksızın itirazı reddetmiştir.

Başvuranlar, ilgili meblağları ödemiştir.

16 Aralık 2002 tarihinde sanıklardan N.B., Adalet Bakanlığı'na başvurarak Bakan'ın, yazılı emir yoluyla davayı Yargıtay'a havale etmesini istemiştir.

29 Ocak 2003 tarihinde Adalet Bakanı, yazılı bir emirle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'ndan Yargıtay'ın, ilgili kararı iptal etmesini istemesi talimatını vermiştir.

14 Nisan 2003 tarihinde Yargıtay, İzmir Ceza Mahkemesi'nin 6 Ocak 2002 tarihli kararını iptal etmiş ve dava dosyası, İzmir Sulh Hukuk Mahkemesi'ne iade edilmiştir.

Sırasıyla 14 Temmuz, 7 Ağustos ve 22 Ekim 2003 tarihlerinde mahkeme, üç duruşma gerçekleştirmiştir.

22 Ekim 2003 tarihli son duruşmada Sulh Hukuk Mahkemesi, 4854 sayılı Kanun'un 24 Nisan 2003 tarihinde resmen yürürlüğe konmasını müteakiben İzmir Valiliği'nin emrine uymadıkları için başvuranlara verilen cezanın idari para cezası niteliği taşıması nedeniyle davaya bakma yetkisine sahip olmadığı kararını vermiştir. Dava sırasında davalılardan hiçbiri mahkeme önünde görüş bildirmemiştir.

25 Şubat 2004 tarihinde Yargıtay, İzmir Sulh Hukuk Mahkemesi'nin kararını onamıştır. Dava dosyası, İzmir Valiliği'ne gönderilmiştir.

2. Vicdani Ret Platformu'na ilişkin dava işlemleri

9 Ekim 2001 tarihinde Dernek, çeşitli yerel sivil toplum örgütleri ile birlikte, Vicdani Ret Platformu adlı bir sivil toplum hareketine katılmış ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Afganistan'da düzenlediği askeri operasyonları protesto eden bir toplu basın açıklaması yapmıştır.

Belirsiz bir tarihte Cumhuriyet Savcısı, ikinci başvurana, yasal statüsü bulunmayan Vicdani Ret Platformu'na katıldığı için Dernekler Kanunu'nun 34. maddesi uyarınca aleyhinde cezai takibat başlatıldığını bildirmiştir. Cumhuriyet Savcısı aynı zamanda başvurana, on gün içerisinde 142,366,000 TRL para cezası ödemesi halinde hakkında dava açılmayacağını bildirmiştir.

Cumhuriyet Savcısı, ödeme yapılmadığı için ikinci başvurayı ve Derneğin diğer beş yönetim kurulu üyesini Dernekler Kanunu'nun 34. maddesini ihlal etmekle suçlayarak bir iddianame hazırlamıştır. İddianamede, platformun Türk hukuku kapsamında yasal bir temeli olmadığını belirtmiştir. İddianame, ikinci başvurana tebliğ edilmemiştir.

31 Aralık 2001 tarihinde İzmir Sulh Hukuk Mahkemesi, basitleştirilmiş prosedürü müteakiben ve duruşma yapmaksızın, ikinci başvurunu suçlu bulmuştur (dava no. 2001/2160). Bir ceza kararnamesi yayımlayarak başvurunu, 213,548,400 TRL artırılmış para cezasına mahkum etmiştir. Ancak mahkeme, 647 sayılı Kanun'un kararların ifasına ilişkin 6. maddesi bağlamında hükmü askıya almıştır.

18 Şubat 2002 tarihinde ikinci başvuran, İzmir Ceza Mahkemesi'ne başvurarak ceza emrine itiraz etmiştir. Mahkumiyetinin, ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ve "toplular bir basın açıklamasının" yasadışı bir örgütün kuruluşuna katkı bulunmak olarak sınıflandırılmayacağını ileri sürmüştür. Ayrıca, iddianamenin kendisine tebliğ edilmediği ve mahkemenin, ifadesini almadığı ya da karşı görüşlerini dinlemediği hususunda şikayette bulunmuştur.

20 Şubat 2002 tarihinde ceza mahkemesi, yine bir duruşma düzenlemeksizin itirazını reddetmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar aleyhlerindeki cezai takibatın karara bağlanmasında adil ve açık şekilde yargılanmadıkları, mahkemelerin, duruşma düzenlemeksizin davalarını karara bağladığı için AİHS'nin 6/1 maddesinin, Cumhuriyet Savcısı'nın iddianamesi kendilerine tebliğ edilmediği için aleyhlerindeki suçlamalardan haberdar edilmediği için, AİHS'nin 6/3. maddesinin (a) paragrafının, kendilerini bizzat veya bir temsilci aracılığı ile müdafaa etme, karşı görüş sunma ve tanıkların sorgulanması da dahil olmak üzere delillerini sunma hakkı verilmediği için AİHS'nin 6/3. maddesinin (b), (c) ve (d) bentlerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

A. Kabuledilebilirlik

Hükümet, ikinci başvuranın ikinci ceza davasında iç hukuk yollarını tüketmediğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda cezai takibatın ilk aşamasında sanıklardan birinin talebi üzerine Adalet Bakanlığı'nın yazılı bir emir çıkardığını ve davayı Yargıtay'a gönderdiğini belirtmiştir. İkinci başvuran, cezai takibatın ikinci aşamasında aynı yolu izlemediği için Hükümet, AİHS'nin 35/1. maddesi bağlamında iç hukuk yollarını tükettiğinin kabul edilemeyeceği kanısındadır.

AİHM, Hükümet'in değindiği iç hukuk yolunun Türk hukuku bağlamında olağanüstü bir iç hukuk yolu olduğunu kaydetmektedir. CMK'nın 343. maddesi uyarınca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bir davayı Yargıtay'a gönderme yetkisine sahip olmakla birlikte, bunu ancak Adalet Bakanı'nın resmi talimatı üzerine yapabilmektedir. Bu nedenle sözkonusu iç hukuk yolu davalarına bakılmakta olan kişiler için doğrudan erişilebilir değildir. Sonuç olarak, uluslararası hukukun genel olarak kabul edilmiş kuralları göz önüne alınırsa, AİHS'nin 35/1. maddesinin gereklerine uymak, bu iç hukuk yoluna başvurmayı gerektirmemektedir. Dolayısıyla AİHM, Hükümet'in ilk itirazını reddetmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru taşımadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Genel İlkeler

AİHM, duruşmaların kamuya açık yapılmasının AİHS'nin 6/1. maddesinde yer alan temel bir ilke olduğunu yinelemektedir. Bu kamuya açık nitelik, tarafları adaletin kamunun denetimine tabi tutulmadan ifasına karşı korumaktadır. Ayrıca bu yolla kişilerin, yargıya duyduğu güven korunabilmektedir. Davaların kamuya açık olarak yapılması, adaletin işleyişini şeffaf kılarak, teminatının her demokratik toplumun ilkelerinden biri olduğu 6/1. maddenin amacına, yani adil yargılanmaya ulaşılmasına katkı sağlar (diğerlerinin yanısıra bkz. *Stefanelli – San Marino*, 35396/97).

Bütün olarak bakıldığında, 6. madde bir sanığın cezai davaya etkin biçimde katılması hakkının teminatını vermektedir. Genel olarak, bu, yalnız duruşmalarda bulunma hakkını değil, gerekli olduğu durumlarda adli yardım alma ve yargılama sürecini etkin biçimde izleme hakkını da kapsamaktadır. Bu haklar çekişmeli yargılama kavramının kendisinde zımnen bulunduğu gibi 6/3 maddenin (c) ve (e) bentlerinde öngörülen teminatlardan da çıkarılabilmektedir (diğerlerinin yanısıra bkz. *Stanford - İngiltere*).

6/1 madde bir ilk derece mahkemesi kararına itiraz etme hakkının teminatını vermez. Öte yandan iç hukuk temyiz hakkını tanıdığı durumlarda, temyiz süreci yargılama sürecinin bir uzantısı olarak muamele görecektir ve dolayısıyla 6. madde konusu olacaktır (bkz. *Delcourt - Belçika*).

2. Mevcut davadaki başvuru

Meselelerin çakışan niteliklerinden ötürü ve 6. maddenin 3. paragrafının, aynı maddenin birinci paragrafının genel adillik teminatının spesifik unsurları olarak değerlendirildiğinden, AİHM, mevcut davada, başvuranların şikayetlerini 6/1 madde kapsamında genel olarak ele almanın daha uygun olacağı kanısındadır.

Öncelikle, AİHM, 30 Haziran 2004 tarihli bir kararda, Anayasa Mahkemesi'nin kişileri kamuya açık olarak yargılanmaktan mahrum bırakmanın, adil yargılanma hakkını ihlal ettiği kararını vererek oybirliği ile eski Türk Ceza Kanunu'nun 390/3. maddesinin anayasaya aykırı ve hükümsüz olduğu sonucuna vardığını kaydetmiştir. Ayrıca yeni Türk Ceza Kanunu ve 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemeleri Kanunu ile ceza kararları çıkarılmasını kaldırılmıştır.

Ancak AİHM, olay tarihinde yürürlükte olan ilgili iç hukukla uyumlu olarak başvuranların yargılanmaları sırasında açık duruşma yapılmadığını gözlemler. Hem ceza kararları çıkarıp başvuruları para cezasına çarptıran İzmir Sulh Ceza Mahkemesi hem başvuranların itirazlarını inceleyen İzmir Ceza Mahkemesi dava dosyalarındaki evraklara dayanarak karar vermişlerdir. Başvuranlara davalarıyla ilgili karar verecek mahkemeler huzurunda kendilerini bizzat veya bir avukat vasıtasıyla savunma olanağı tanınmamıştır. Bu nedenle AİHM, başvuranların cezai yargılama sürecine etkin biçimde katılmadıkları kanısındadır. Adalet Bakanlığı'nın 29 Ocak 2003 tarihinde çıkardığı yazılı emir üzerine başlayan sonraki işlemle ilgili olarak AİHM, iyileşme veya önceki hataların telafisini sağlayacak bir sona ulaşmayan yargılama sırasında başvuranlardan ve diğer sanıklardan savunma görüşü alınmadığını kaydeder (bkz. aksi kıyas, *Şentuna – Türkiye*, 71988/01).

Yukarıda belirtilenler ışığında AİHM, hukuki mercilerin izlediği yolun, başvuranların savunma haklarından uygun olarak yararlanmalarını önlediğini ve dolayısıyla cezai yargılamanın adaletli olmamasına yol açtığı sonucuna varır.

Sonuç olarak AİHS'nin 6/1. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 10. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Mihriban Karakaya, AİHS'nin 10. maddesine dayanarak, bir eyleme katılması ve ABD'nin Afganistan'daki askeri operasyonlarını eleştiren toplu bir basın açıklamasında yer alması nedeniyle mahkum edilmesinden ötürü ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

AİHS'nin 10. maddesinin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir...

2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak ...kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi ... için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.”

A. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka bir gerekçe altında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Müdahale bulunup bulunmadığı

Hükümet Mihriban Karakaya'nın basın açıklaması yaptığı için değil, o tarihte yürürlükte olan Dernekler Kanunu'na (2908 Sayılı Kanun) muhalefet ettiği için mahkum edildiğini savunarak, müdahale bulunduğunu kabul etmemiştir. Hükümet, Kanun'un 34. maddesine göre, derneklerin yalnız federasyon veya konfederasyon biçiminde örgütlenebileceklerini belirtmiştir.

Mihriban Karakaya bu görüşe itiraz etmiş, mahkumiyetinin, AİHS'nin 10. maddesi çerçevesinde ifade özgürlüğü hakkına müdahale teşkil ettiğini iddia etmiştir.

AİHM, bu davanın, Türkiye aleyhinde ifade özgürlüğüyle ilgili açılmış diğer pek çok davadan farklı olduğunu kaydeder. Mevcut davada Mihriban Karakaya, Dernekler Kanunu'nun 34. maddesi uyarınca, pek çok yerel sivil toplum kuruluşunun ABD'nin Afganistan'daki askeri operasyonlarını protesto etmek için başlattığı bir sivil toplum hareketi olan “Savaş Karşıtları Platformu”na katılması nedeniyle mahkum edilmiştir. Cumhuriyet Savcısı'nın 3 Aralık 2001 tarihli iddianamesinde belirtildiği üzere bu platform, iç hukukta tüzel bir kişilik olarak değerlendirilmemektedir.

AİHM, İzmir İnsan Hakları Derneği de dahil olmak üzere Platformu oluşturan yerel sivil toplum kuruluşlarının 9 Ekim 2001 tarihinde ortak bir basın açıklaması yaptıklarını, derneğin yönetim kurulu üyesi sıfatını bulunduran başvuranın ise Dernekler Kanunu'nun 34. maddesi uyarınca 31 Aralık 2001 tarihinde mahkum edildiğini gözlemler. AİHM, Mihriban Karakaya'nın mahkumiyeti ve o tarihte gündemde olan bir konuya dikkat çekmek amacıyla katıldığı eylem nedeniyle verilen cezanın, ifade özgürlüğüne müdahale teşkil ettiği kanısındadır. Dolayısıyla 10. maddeyle uyumlu olması için, müdahalenin, üç koşulu yerine getirmesi gerekmektedir: “yasayla öngörülmesi”, maddenin ikinci bendinde yer alan meşru amaçlardan bir ya da iki tanesini gütmesi ve bu amaçlara ulaşmak için “demokratik bir toplumda gerekli olması”.

2. Müdahale “yasayla öngörülmüş” müdür?

Hükümet müdahalenin, derneklerin federasyon veya konfederasyon biçimi dışında örgütlenmeleri veya tüzel bir kişiliğin parçası olmalarını önleyen Dernekler Kanunu'nun 34. maddesince öngörülmüş olduğu kanısındadır.

AİHM, “yasaya uygun olarak” ifadesinin, dava konusu önlemlerin, iç hukukta bir takım temelleri olmasını gerektirmekle kalmayıp, ilgili kişi için erişilebilir ve etkilerinin öngörülür olmasını gerektirerek sözkonusu yasanın niteliğine de atıfta bulunduğunu yineler (bkz. *Rotaru – Romanya* [BD], 28341/95). Öngörülür olma kavramının kapsamının, dava konusu metnin içeriği, kapsaması düşünüldüğü *alan ve yöneltildiği kişi sayısı ve statüsüne önemli ölçüde bağlı olduğunu kaydeder* (bkz. *Gorzelik ve Diğerleri – Polonya* [BD], 44158/98).

Mevcut davada, AİHM, davanın özel koşulları ışığında, Hükümet'in dayanak gösterdiği Dernekler Kanunu'nun 34. maddesinin zaruri yasa niteliğine sahip olup olmadığını, yani yeterince erişilebilir ve öngörülür olup olmadığını incelemeye davet edilmiştir.

Erişilebilirliğe ilişkin olarak AİHM, Dernekler Kanunu'nun 7 Ekim 1983 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmış olması nedeniyle hükmün bu koşulu karşıladığını kaydeder.

Öngörülülük meselesi ile ilgili olarak AİHM, 34. maddenin içeriğinin derneklerin yalnızca federasyon veya konfederasyon biçiminde örgütlenebileceklerini belirttiğini gözlemler. Öte yandan, AİHM'ye göre, bu içerik, başvuranın Derneği'nin üyelerinin, bir hareket veyahut “platform” etrafında toplanmanın kendilerine uygulanan cezai müeyyidelere yol açacağının farkına varmalarını sağlayacak derecede açık değildir. AİHM, böyle bir eylemin 34. madde çerçevesinde ne ölçüde bir örgüt kurulduğu biçiminde farz edilebileceğini anlamakta güçlük çekmektedir. Yerel mahkemelerin, 34. maddenin kapsamını, davanın koşullarında makul biçimde öngörülebileceğin ötesinde genişlettikleri kanısındadır (bkz. *Karademirci ve Diğerleri – Türkiye*, 37096/97 ve 37101/97).

Sonuç olarak yerel mahkemeler, Mihriban Karakaya'yı para cezasına çarptırarak, bu cezanın ertelenmesine rağmen, öngörülülük koşuluna riayet etmemişlerdir. Buna göre, başvuranın ifade özgürlüğüne yapılan müdahale yasayla öngörülmemiştir. Durum böyle iken, AİHM'nin, bu müdahalenin meşru bir amaç güdüp gütmeyip gütmeyip güdülen amaçla orantılı olup olmadığını belirlemesine ihtiyaç duyulmamaktadır.

Bu nedenle AİHM, AİHS'nin 10. maddesinin ihlal edildiği kanısındadır.

III. AİHS’NİN 11. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Mihriban Karakaya, AİHS’nin 11. maddesine dayanarak, Dernekler Kanunu’nun 4. ve 50. maddeleri uyarınca, kendisi de dahil on üç kişinin İnsan Hakları Derneği’ndeki üyeliklerine son vermediği gerekçesiyle mahkum edildiğinden şikayetçi olmuştur.

Hükümet iddiayı kabul etmemiş, Mihriban Karakaya’nın, Kanun’un 4. maddesi uyarınca usuli yükümlülüklerini yerine getirmediği için para cezasına çarptırıldığını ifade etmiştir. Başvuran derneğin hedefleri, siyasi tutumu ya da eylemleri nedeniyle mahkum edilmemiştir.

AİHS’nin 11. maddesinin ilgili kısmına göre:

“1. Herkes asayiş bozmayan toplantılar yapmak, demek kurmak ... haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak ... kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi ... amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir...”

A. Kabuledilebilirliğine ilişkin

AİHS’nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka bir gerekçe altında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Müdahale bulunup bulunmadığı

Hükümet AİHS’nin 11. maddesi uyarınca Mihriban Karakaya’nın haklarına müdahalede bulunulmadığını belirtmiştir.

AİHM, Mihriban Karakaya’nın üyeliğiyle ilgili mahkumiyetinin 11. madde kapsamındaki haklarına başlı başına müdahale teşkil ettiği kanısındadır.

2. Müdahale “yasayla öngörülmüş” müdür?

Hükümet Mihriban Karakaya’nın mahkumiyetinin yasayla, diğer bir deyişle Dernekler Kanunu’nca öngörüldüğünü ve düzensizliği önleme gibi meşru bir amaç güttüğünü iddia etmiştir.

Mihriban Karakaya sözkonusu müdahalenin, olayın meydana geldiği tarihte yasanın yalnız belirli suçlardan hüküm giymiş olanların dernek üyesi olma haklarının bulunmadığını şart koşması nedeniyle, yasayla öngörülmediğini ileri sürmüştür. Öte yandan Mihriban Karakaya’nın üyeliğinin iptal edilmesini gerektirecek daha önceden bir mahkumiyeti bulunmamaktaydı.

Meşruluk koşuluna ilişkin olarak ise, AİHM’nin içtihadına göre, yukarıda da belirtildiği üzere, “yasaya uygun olarak” ifadesi sözkonusu yasanın niteliğine işaret etmektedir. Demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan ve yürütmeye ölçsüz ve kontrolsüz güç bahşedilmemesini öngören hukukun üstünlüğü ilkesine göre iç hukuk kurallarının, resmi makamların Sözleşme ile korunan haklara keyfi müdahalesine karşı

koruma sağlaması gerekmektedir. . Sonuç olarak yasalar, idarenin takdir yetkisi ve bunun uygulanış biçiminin kapsamını yeterince açık biçimde belirtmelidir (bkz. *Hasan ve Chaush – Bulgaristan* [BD], 30985/96). Ayrıca suistimale karşı, belirli durumlarda mahkemelerin etkili incelemesi için usulleri de kapsayabilecek uygun ve etkili teminat sağlamalıdır (bkz. *Glas Nadezhda EOOD ve Elenkov – Bulgaristan*, 14134/02).

Mevcut davaya dönecek olursak, AİHM öncelikle, Mihriban Karakaya'nın dernek özgürlüğüne yapılan müdahalenin, belirli suçlardan hüküm giyen kimselerin dernek üyesi olamayacaklarını belirten Dernekler Kanunu'nun 4. ve 16. maddelerinden ileri geldiğini kaydeder. AİHM, Mihriban Karakaya'nın kendisi de dahil olmak üzere on üç kişinin üyeliğine son verilmesi için neden bulunmadığını iddia ettiğini gözlemler. Mihriban Karakaya, 1999 yılında gözaltına alınıp serbest bırakıldığını ve o sırada hakkında cezai takibat açılmadığını belirtmiştir. AİHM için Mihriban Karakaya'nın iddiaları, İzmir Valisi'nin 10 Temmuz 2001 tarihli yazısı ışığında ikna edicidir. Sonuç olarak Hükümet, resmi makamların başvuranın üyeliğinin sona erdirilmesini kanunen istemeleri için başka neden gösterememiştir.

Bu unsur AİHM'nin, meşruluk koşulunun karşılanmaması nedeniyle Mihriban Karakaya'nın dernek özgürlüğüne keyfi müdahaleye karşı doğru bir kanuni korumadan yoksun bırakıldığı sonucuna varmasını sağlamıştır. Durum böyle iken, AİHM, bu müdahalenin meşru bir amaç güdüp gütmeyeceğini veya güdülen amaçla orantılı olup olmadığını belirlemek durumunda değildir.

Bu nedenle AİHS'nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Her iki başvuran da para cezası ödemek durumunda kalmalarından ötürü doğan maddi zararın karşılanmasını talep etmişlerdir. Ayrıca Ecevit Piroğlu 1000 EUR, Mihriban Karakaya ise 1750 EUR manevi tazminat talep etmiştir.

Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

Maddi tazminata ilişkin olarak, AİHM, AİHS'nin 6. madde ile uyumlu yargılamanın sonucunun ne olabileceği hususunda tahmin yürütemeyeceğini kaydeder. Buna göre bu başlık altında tazminat ödenmemesine karar verir (bkz. *Karahanoğlu – Türkiye*, 74341/01).

Ayrıca AİHM ihlalin tespit edilmesinin Ecevit Piroğlu'nun maruz kaldığı her türlü manevi zarar için başlı başına yeterli tatmin teşkil edeceği kanısındadır.

AİHM Mihriban Karakaya ile ilgili olarak, AİHS'nin 10. ve 11. maddeleri kapsamında tespit edilen ihlaller ışığında ve hakkaniyete uygun surette, maruz kaldığı manevi zarar için 1000 EUR ödenmesine karar vermiştir.

B. Yargılama giderleri

AIHM önünde meydana gelen yargılama giderleri için Ecevit Piroğlu 2750 Yeni Türk Lirası (YTL), Mihriban Karakaya ise 5400 YTL talep etmişlerdir. Taleplerine ilişkin olarak İzmir Barosu'nun Ücret Çizelgesi'ne atıfta bulunmuşlardır.

Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

AIHM'nin içtihadına göre, yargılama giderleri, ancak gerçekliği ve gerekliliği kanıtlandığı ve makul bir meblağ olduğu takdirde başvurana geri ödenir. Mevcut davada, başvuranlar talep ettikleri giderlerin gerçekten meydana geldiğini belgeleyememişlerdir. Buna göre AIHM bu başlık altında tazminat ödenmemesine karar vermiştir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK, AIHM, OYBİRLİĞİYLE

1. Başvuruların geri kalanının kabuledilebilir olduğuna;
2. Her iki başvuranla ilgili olarak AIHS'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Mihriban Karakaya ile ilgili olarak AIHS'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine;
4. Mihriban Karakaya ile ilgili olarak AIHS'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine;
5. İhlalin tespit edilmesinin Ecevit Piroğlu'nun maruz kaldığı her türlü manevi zarar için başlı başına yeterli tatmin teşkil ettiğine;
6. (a) AIHS'nin 44. maddesi'nin 2. fıkrası gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından Mihriban Karakaya'ya manevi tazminat olarak 1000 EUR ödemesine;
- (b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına *karar vermiştir*.
7. Başvuranların adil tatmine ilişkin diğer taleplerini *reddetmiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. Maddesi'nin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 18.03.2008 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Sally Dollé
Zabıt Katibi

Françoise Tulkens
Başkan